

Hodnocení vašeho dítěte

Jazykoví učitelé vás budou přesvědčovat, že jazyk se skládá ze sloves, podstatných jmen a přídavných jmen. Většina logopedů se na jazyk dívá buď jako na „expresivní“ (schopnost mluvit), nebo „receptivní“ (schopnost rozumět). Učitel angličtiny ani logoped se nepletou, ale já jako profesionál pracující podle metody rozvoje verbálního chování rozdělují jazyk ještě podrobněji, což mi umožňuje plně porozumět dovednostem dítěte a věnovat se každé z jednotlivých oblastí komunikace zvlášť.

Aby bylo možno hodnotit pokrok, musíte vědět, na jaké úrovni jste začali. Já provádím hodnocení dovedností dítěte vždy před navržením programu. Stavíte-li pyramidu na vratkých základech, nutně se zřítí. Z tohoto důvodu je zapotřebí budovat základní dovednosti předtím, než začnete s učením složitějších dovedností.

B. F. Skinner pohlížel na mluvení jako na naučené chování, které je řízeno mnoha proměnnými, jako je motivace, posilování a podněty, které chování předcházejí. Když hovoříte, dostáváte zpětnou vazbu, jakýsi druh ocenění za vaši promluvu. Pozorujete-li malé dítě, které právě začíná žvatlat, vidíte, že používá hodně jednoduchých zvuků jako „ma“, „ba“, „ta“, stejně jako otevřené samohlásky „aaa“ nebo „ooo“. Jelikož většina rodičů chce jako první slova slyšet „máma“ nebo „táta“, jsou tyto zvuky posilovány. Otevřené samohlásky nebudí tolik pozornosti jako náznak slova „máma“, a tak nejsou tolik posilovány. Když se dítě pokusí o „ma“ nebo „ta“, rodiče jsou u vytržení a zahrnou dítě přívalem pozornosti včetně polechtání, objetí a mléka (což je preferovaná strava většiny nejmenších dětí).

Takto se jazyk začíná tvarovat u dětí s typickým vývojem.

Děti s opožděným vývojem se učí jazyk v podstatě stejně, ale posilování musí být silnější, jelikož jejich jazyk se rozvíjí mnohem pomaleji.

Přesto se všichni zaměřujeme na slova. „Mluví vaše dítě?“ je častá otázka, kterou rodiče dětí s opožděným vývojem slyší. Odpovědi se pohybují od „vůbec ne“ přes „nekonzistentně, ale pár slov používá“, „užívá pravidelně deset slov“ až po „mluví v jednom kuse“.

Je však rozdíl mezi tím slova znát a umět je používat funkčním způsobem. Čtyřleté dítě může mít expresivní jazyk na úrovni dítěte, kterému jsou 2 roky 2 měsíce, a receptivní jazyk na úrovni dítěte, kterému jsou 3 roky 4 měsíce. To však není dostatečná informace pro hodnocení úrovně dovedností dítěte.

Jako behaviorální analytička potřebuji mnoho dalších informací o fungování jazyka dítěte. Jak daná slova používá? Kdy je používá? Jak často je používá? Nestačí se dívat na expresivní jazyk jako na jeden celek. Ti, kteří pracují podle VB metody, rozdělují expresivní jazyk na menší jednotky¹: na schopnost o něco požádat (mand), pojmenovat něco (takt), echoickou reakci, intraverbální chování a spontánní řeč. Abyste mohli připravit VB program, musíte nejprve zhodnotit každou z těchto oblastí.

Formuláře pro hodnocení jsem zařadila na konec knihy (příloha 2). Tyto formuláře by vám měly pomoci při dokumentaci počáteční úrovně dovedností vašeho dítěte v oblasti verbálních i neverbálních operantů.

Hodnocení dovednosti o něco požádat (mandovat)

Moje první otázka adresovaná rodičům zní: „Jak vám dá vaše dítě najevo, že něco chce nebo potřebuje?“ To, na co se ptám, je ve skutečnosti: „Jak dítě o něco žádá? Jakým způsobem manduje?“ Schopnost požádat o něco je nejdůležitější operant, vždy mu předchází motivace a končí tím, že dítě dostane, co si přálo.

Vědecky řečeno, slovo samo o sobě není mand, jestliže mu nepředchází motivace. Dítě chce sušenku, tak o ni požádá (mand). Podle Skinnera je motivace často vyvolána nasycením a deprivací. Má-li dítě rádo brambůrky, požádá o ně a dostane je, nutně nastane situace, kdy se dítě najedlo brambůrek dosyta a pak si požádá o vodu nebo džus. Uspokojilo svou touhu po brambůrkách, ale poté potřebuje vodu nebo džus.

¹ Pozn. překl. Pro srozumitelnost výkladu jsou v knize použity novotvary mand/mandovat, prompt/promptovat, a takt, které vychází z anglického originálu.

To ilustruje motivaci, která je k mandu zapotřebí: Touha po něčem musí požadavku (mandu) předcházet.

Využijeme-li formát ABC² v behaviorální terapii, motivace je A (antecedent), chování je žádost o sušenku (B) a následek (C) je přímé posílení (dítě dostane sušenku). Jak jste se dověděli v Kapitole 2, každé chování, které je posilováno, se uchová nebo vzroste. Takže je-li chování dítěte posíleno okamžitě po žádosti (mand), můžete očekávat, že bude v používání žádostí (mandů) pokračovat nebo četnost žádostí ještě vzroste. Vaše dítě pochopí, že pokud řekne „sušenka“, sušenku dostane. Takže když bude mít hlad, pravděpodobně místo vztekání o jídlo požádá, neboť je to nejrychlejší cesta, jak uspokojit svou potřebu.

Hodnotíme-li schopnost mandovat, je nejlepší vybrat věc, kterou dítě nemá na očích a o kterou už v současné době žádá bez promptu. U mnohých začínajících žáků je schopnost požádat o oblíbenou věc velmi slabá, zvláště jde-li o předmět, který dítě nevidí. Proto nedá příliš práce si takový seznam oblíbených věcí, o které si dítě žádá, i když je nevidí, sepsat. Po dokončení tohoto seznamu shromážděte jeho oblíbené pochutiny, pití a hračky. Dejte dítěti kousek sušenky nebo jiného oblíbeného jídla bez toho, aby si o něj muselo žádat a pozorujte, jestli si ho vezme a sní. Pokud ano, víte, že o danou pochutinu stojí. Vezměte proto další kousek sušenky a čekejte pět sekund, zda dítě slovo řekne nebo ukáže znakem. Když dítě řekne „sušenka“ nebo použije znak pro sušenku, hodnotíte tento mand jako „mand na základě viděného předmětu“. Pokud dítě neřekne „sušenka“ ani neukáže znak pro sušenku, daný mand předvedte vokálně nebo ve znaku třikrát po sobě se sekundovou prodlevou následujícím způsobem: Řeknete „sušenka“ – počkáte sekundu; „sušenka“ – počkáte sekundu; „sušenka“. Při druhém a třetím předvedení mandu „sušenka“ přiblížte sušenku o kousek blíž k dítěti. Jestliže se dítě pokouší říct sušenka na základě vokálního předvedení mandu, bude tato žádost patřit do kategorie „mand na základě viděného předmětu s vokálním modelem“. Stejným způsobem pokračujte i s dalšími předměty, abyste v plném rozsahu otestovali schopnost dítěte mandovat.

Dítě s typickým vývojem si žádá stokrát denně o různé oblíbené věci, poté začne žádat o pozornost, např. „Haló, podívej se na mě“ a žádat

² Z anglického A (antecedent), B (behavior), a C (consequence).

o informace, např. „Kde je táta?“. Této úrovně dosáhne dítě obvykle před třetím rokem věku. Pokud tedy není vaše dítě „žadací maniak“, pokračujte dál v hodnocení, dokud není seznam mandů úplný.

Hodnocení schopnosti něco pojmenovat (taktovat)

Dalším verbálním operantem je „takt“. Pro zapamatování vám může pomoci asociace se slovem kontakt. Jestliže něco vidíte, slyšíte, cítíte, vnímáte chutí nebo hmatem, komunikujete tím, že předmět pojmenujete – „taktování“ – nebo jej popíšete. Jakmile si dítě umí požádat o několik věcí („manduje“), můžete ho začít učit věci pojmenovávat („taktovat“). Jedním z nejlepších způsobů, jak dítě seznámit s používáním taktů, je vyfotit jeho oblíbené předměty a požádat jej, aby obrázky pojmenoval. Místo fotografií můžete použít i skutečné předměty, to však nedoporučuji, aby dítě nebylo zmatené rozdílem mezi požadavkem (mand) a popisem (takt). Využití obrázků dítěti usnadňuje učení různých operantů. Metoda učení taktu a přenesení této dovednosti napříč všemi operanty bude podrobně popsána v dalších kapitolách knihy, ale pro pochopení různých operantů stačí, když si zapamatujete, že takt je popis toho, co vidíte, slyšíte, cítíte, vnímáte chutí či hmatem.

Abyste mohli takty ohodnotit, vyberte věci, které běžně používáte, a dejte je do průhledné krabice označené „takty“. Dále si musíte zakoupit, vytisknout nebo vystříhnout z časopisů několik kartiček s obrázky předmětů, které budete k hodnocení dítěte potřebovat. Pojmenování předmětů a obrázků zhodnotíte tak, že se dítěte zeptáte „Co je to?“ a zaznamenáte jeho odpověď. Jestliže má dítě široký repertoár taktů, můžete pro hodnocení využít knihy, které mají 100 až 1000 obrázků (např. dětská kniha Prvních 100 slov) a postupně na obrázky ukazovat. Jestliže je repertoár taktů omezený nebo dítě více obrázků na jedné straně rozptyluje, použijte raději samostatné kartičky s obrázky.

Malé děti s typickým vývojem si ještě před nástupem do školy vybudují slovní zásobu čítající tisíce taktů. I když je schopnost pojmenování u dítěte na vysoké úrovni, pokračujte v hodnocení, dokud nemáte

na seznamu přes 100 slov. Jestliže je schopnost taktování u dítěte omezená nebo zcela chybí, ukončete hodnocení po deseti předmětech či obrazy.

Hodnocení schopnosti opakovat slova (echoická reakce)

Verbální operant, který česky označujeme jako „echoická reakce“, znamená opakování slyšeného, podobně jako ozvěna. U dětí s typickým vývojem hraje schopnost napodobovat řeč klíčovou roli v jejich učení. Dítě s typickým vývojem vidí při práci buldozer a zeptá se rodiče: „Co je to?“ A rodič odpoví: „To je buldozer.“ A dítě opakuje „buldozer“. Většina dětí s typickým vývojem si nové slovo jednou nebo dvakrát vyzkouší a pak už ho nepotřebuje více opakovat.

Dítě s autismem může mít řeč částečně rozvinutou, ale neschopnost napodobovat, co jiná osoba řekne, jeho vývoj brzdí. V některých případech dítě s autismem neopakuje slovo či větu okamžitě, ale pozorujeme u něj takzvanou opožděnou echolalii, což také stojí v cestě učení. U Lucase se tento problém vyskytl v menší míře. Když mu byly asi dva roky, ještě před stanovením diagnózy, jsme ho vzali do ZOO a pozorovali kachny. Namísto toho, aby Lucase fascinovaly kachny, byl fascinován nápisem „Prosím, nekrmte kachny“. Chodili jsme s manželem od jedné tabulky ke druhé a četli: „Prosím, nekrmte kachny“ a dodávali jsme „kač, kač“. V ZOO věty vůbec neopakoval, ale uprostřed noci se vzbudil a řekl: „Prosím, nekrmte kachny, kač, kač.“ Tenkrát jsem o opožděné echolalii nic nevěděla a považovala jsem větu za důvěryhodný důkaz, že Lucas je schopen utvořit z několika slov větu. Brala jsem to jako dobré znamení.

Když hodnotíte echoické dovednosti, dbejte na to, aby v blízkosti nebyly žádné materiály či předměty. Dítě si posadte nejlépe obličejem k sobě. Začněte s jednoduchými zvuky jako „Řekni ma“ nebo „Řekni ba“. Když dítě opakuje jednotlivé zvuky, pokračujte jednoslabičnými slovy „Řekni míč“, „Řekni pes“. Pak hodnotte víceslabičná slova a pak celé věty.

Echoickým dovednostem se budeme věnovat v deváté kapitole. Zatím si pamatujte, že echoická reakce je podobná ozvěně. Antecedentem echoické reakce je verbální chování nějaké osoby (řekne slovo nebo větu), chování je, když dítě větu opakuje, ať už přesně, nebo jen přibližně. Echoická reakce může být okamžitá, nebo opožděná. Získání kontroly nad echoickou reakcí je další důležitý krok, který otvírá stavidla řeči, jelikož schopnost verbálního napodobování zvyšuje schopnost se učit.

Děti s autismem často nejsou schopny verbálního napodobování, ale na druhé straně jsou děti, které napodobují téměř všechno. V tomto případě není třeba hodnotit stovky slov. Namísto toho ohodnotíte schopnost napodobit jednoduché zvuky, pak jednoslabičná slova (les, rak), pak víceslabičná slova, a nakonec celé věty.

Hodnocení intraverbálních dovedností

Intraverbální operant zahrnuje schopnost odpovídat na otázky a je důležitý pro rozvoj konverzačních schopností dítěte. Lucas měl určité intraverbální dovednosti ještě před stanovením diagnózy autismu. Manžel si této dovednosti všiml, ale ani jeden z nás si neuvědomoval, že schopnost doplňovat chybějící slova v písních nebo dětských říkankách je intraverbální dovednost. Vzpomínám si, že mi jednou manžel zavolaal, abych se podívala, jak Lucas reaguje, když manžel začne zpívat píseň z dětského pořadu. Manžel zpíval „Já jsem řekl...“ a Lucas doplnil „Hej!“ Manžel pokračoval druhým veršem „Jaký nádherný...“ a Lucas doplnil „Den!“. Tímto způsobem zazpívali celou písničku. Tenkrát mne mátl, že Lucas nebyl schopen užívat tato slova v žádném jiném kontextu. Když jsem ho vybídla: „Řekni den“, neuměl to. Nedokázal ani požádat mého muže o písničku, ani cokoliv pojmenovat. Později se ukázalo, že slova, která říkal, byla intraverbální reakcí.

Když hodnotím děti, které mají jen minimální řečové schopnosti, často je nechávám doplňovat slova velmi známých písniček. Klíčové pro hodnocení této dovednosti je zpívat dítěti písničku, kterou mnohokrát předtím slyšelo. Vynechávejte vždy poslední slovo každého

verše. Například když zpíváte známou dětskou písničku, začněte pomalu a hlasitě: „Kočka leze...“ a vynechejte poslední slovo. Jestliže dítě nedoplní „dírou“, pak slovo řekněte, pokračujte dalším veršem „pes...“ a čekejte několik sekund, jestli dítě doplní „oknem“. Když ne, slovo doplňte za něj.

Je-li vaše dítě schopné doplňovat jednotlivá slova v písničce, pak vyzkoušejte, jestli bude doplňovat slova i v praktických větách z běžného života. Například řekněte: „Spíš v...“ nebo „Piješ z...“ a pozorujte, jestli dítě doplní „postelí“ a „hrnku“. Dítě obvykle potřebuje dobře zvládnout tyto jednoduché doplňovačky, než bude schopno odpovídat na složitější intraverbální podněty jako například „Co létá na obloze?“, „Vyjmenuj tři barvy!“ nebo „Které ovoce je žluté?“. Intraverbálními reakcemi se budeme více zabývat v deváté kapitole. Pro tuto chvíli si zapamatujte, že intraverbální reakce je odpověď na otázku, kterou pokládá jiná osoba.

Hodnocení slabých a silných stránek expresivního jazyka

Čtyři základní verbální operanty jsou mand (mandování), takt (taktování), echoická reakce a intraverbální reakce. Dohromady je to soubor, který logopedi označují termínem „expresivní jazyk“.

Ráda bych vás upozornila, že děti s autismem a podobnými vývojovými poruchami mají často velmi nevyrovnané dovednosti. Když jsme začínali s prvním programem aplikované behaviorální analýzy (ABA) podle Lovaase, Lucas dokázal požádat o několik věcí, měl určité intraverbální dovednosti, ale nebyl schopen na pokyn něco pojmenovat (takt) nebo verbálně napodobit (echoická reakce). Jelikož jsem tenkrát neznala metody rozvoje verbálního chování, nevyužila jsem jeho silných stránek v oblasti expresivního jazyka tak, jako to dělám nyní u jiných dětí. Nezapomeňte vyhodnotit silné i slabé dovednosti dítěte. Začněte s dokumentací toho, co dítě umí a nelámejte si příliš hlavu s přesností, stačí úmysl. Například když dítěti nabízíte sušenku a dítě řekne „tu teka“ nebo „šuše“, je to žádost o sušenku. Chování posílíte tím, že mu sušenku dáte.

Určitě však také modelujte správnou výslovnost a zapište si, jak dítě slovo „sušenka“ vyslovuje.

Sledujte slova, která vaše dítě opakuje. Jestliže dítěti ukážete sušenku a dítě nic neřekne, řekněte za něj „sušenka“. Opakujte slovo znova a sledujte, jestli ho dítě zopakuje. Zaznamenejte tuto událost jako mand s promptem, jelikož jste nabídli věc a vokální model.

Všímejte si také slov, kterými dítě pojmenuje (taktování) to, co vidí, ať už skutečnou věc, nebo obrázek. A konečně sledujte slova, která dítě doplňuje při zpěvu písničky. Tyto údaje vám pomohou vytvořit pro dítě program zaměřený na podporu jeho slabých stránek s využitím stránek silných.

Když hodnotíte současné dovednosti, musíte mít představu, jak moc dítě mluví, i když se jedná jen o žvatlání. Nastavte si kuchyňskou minutku na půl až celou hodinu a jednoduše počítejte, kolik slov nebo zvuků dítě vydá v běžném prostředí. I tento poznatek vám pomůže získat výchozí data pro váš program.

Hodnocení neverbálních operantů

Skinner zmiňuje roli posluchače v 7. kapitole své knihy *Verbální chování* (1957), ale nezabývá se neverbálními operanty, jako je receptivní jazyk. Zlepšení receptivního jazyka dítěte je však nedílnou součástí jakéhokoli ABA programu včetně těch programů, které využívají metody rozvoje verbálního chování. Největší uznání za vytvoření programů pro rozvoj neverbálního chování patří Dr. Ivaru Lovaasovi a odborníkům a výzkumníkům v oboru ABA, kteří pokračovali v jeho důležité práci. Tyto operanty – receptivní jazyk, imitace a vizuální dovednosti – jsou zahrnuty v *Assessment of Basic Language and Learning Skills (ABLLS)* a jsou důležitou součástí verbálního chování.

Jak se pracuje s těmito operanty, bude podrobně probráno v dalších kapitolách této knihy, musíte však znát aspoň něco málo, abyste mohli dobře zhodnotit silné stránky svého dítěte a oblasti, na kterých je třeba pracovat.

Hodnocení receptivních jazykových dovedností

Receptivní jazyk nevyžaduje mluvení, je to schopnost vašeho dítěte rozumět tomu, co kdo říká, aby se mohlo řídit vašimi pokyny nebo splnit váš požadavek. Děti, které mají pouze opožděný vývoj řeči, nebo některé děti s opožděným celkovým vývojem obvykle prokazují dobré receptivní jazykové dovednosti. Mnozí rodiče uvádějí, že jejich dítě rozumí všemu, co se mu řekne a je schopno plnit požadavky. Dítě, které nemluví, může klidně reagovat na pokyn „Přines mi míč“ nebo „Přines plenu“.

Ovšem děti s autismem se občas zdají hluché, protože vůbec nereagují na požadavky rodičů. Někteří rodiče navštíví nejprve foniatra, než vyhledají jiného odborníka. S Lucasem jsme navštívili foniatra, když mu byly dva roky, protože nereagoval na své jméno. Vzpomínám si, jak jsme tenkrát považovali za tragédii, že Lucas možná bude muset nosit naslouchátka. Kéž by toto byl jeho jediný problém. Ale už tenkrát jsem si všimla, že i když Lucas nereaguje na své jméno, v jiných situacích slyší dobře. Vždy reagoval, když ve vedlejší místnosti hrál jeho oblíbený pořad. Samozřejmě, že vyšetření Lucasova sluchu ukázalo, že je v pořádku. Nyní, když vím o autismu mnohem více, vidím, že příčinou toho, že Lucas nereaguje na jméno, byla motivace, a ne porucha sluchu.

Jednou z prvních rad, kterou nám dala naše první konzultantka Colleen Klineová, když nás poprvé navštívila u nás doma, bylo nepoužívat Lucasovo jméno příliš často. Ve snaze, aby nám rozuměl a poradil si s úkoly, jsme jeho jméno používali se všemi požadavky. Takže slyšel po celý den: „Lucasi, sundej si boty“, „Lucasi, dotkni se svého nosu“, „Lucasi, pojď sem“. Reagoval jen velmi zřídka a my si nevěděli rady, jak ho povzbudit, aby naše požadavky splnil. Hlasitě jsme tedy znovu a znovu opakovali jeho jméno spolu s požadavkem. Colleen nám vysvětlila, že Lucas potřebuje jednoduchou formu jazyka, bez připojování jeho jména. Pojď sem, vezmi si boty, dotkni se nosu. Také nám poradila, ať jméno Lucas spojujeme s pozitivním posilováním, namísto spojování jeho jména s požadavky. Například ho oslovíme, když mu dáváme jídlo, pití nebo nabízíme zajímavou činnost. „Lucasi, tady jsou chipsy, chipsy, chipsy“, „Lucas chce postrčit, postrčit, postrčit“, „Lucasovi sláva, hip, hip, hurá.“

Na hodnocení receptivního jazyka je nejobtížnější neustálá sebekontrola, abyste nějakým způsobem dítěti nenaznačovali a neposkytovali žádnou vizuální nápovědu. Při hodnocení receptivních dovedností musíte nechat ruce v klidu, mluvit neutrálním hlasem a hlídat si pohled, aby nesloužil jako nápověda. Dávejte jasné pokyny: „Dotkni se nosu.“ Jestli se dítě dotkne nosu, rozumělo vám. Pokud se dotkne nejdříve hlavy a pak nosu, považujte to za chybu.

Děti s typickým vývojem obvykle nemají narušený vývoj receptivního jazyka. Některé děti s autismem, jako Lucas, nevykazují při prvním hodnocení vůbec žádné schopnosti receptivního jazyka, zatímco jiné jsou na úrovni svých vrstevníků.

Hodnocení imitačních dovedností

Dále je třeba zhodnotit schopnost imitace. Potřebujete od každé věci dva identické předměty: autíčka, tužky, šálky. Položte úplně stejná autíčka na stůl nebo na podlahu, řekněte dítěti, aby dělalo to, co vy, a pohybujte jedním z autíček několikrát sem a tam. Pozorujte, jestli dítě udělá se svým autíčkem totéž. Autíčka dejte stranou a položte na stůl dvě stejné tužky. Poklepte tužkou na stůl a řekněte dítěti: „Udělej toto.“

Poté, co jste dokončili imitaci s předměty/hračkami, přejděte k hodnocení imitačních dovedností v oblasti hrubé motoriky. To jsou pohyby rukou a nohou jako skákání nebo tleskání. Dítě by vás mělo napodobovat bez dopomoci (kromě pokynu „udělej toto“). Během hodnocení nepoužívejte věty „Zatleskej!“ nebo „Vyskoč!“ Pouze pokyn „udělej toto“, abyste viděli, jestli vás dítě napodobuje. Pokud zatleskáte a řeknete „zatleskej“, pak hodnotíte dva různé operanty: receptivní jazyk a motorickou imitaci. Při hodnocení je velmi důležité hodnotit tyto dvě dovednosti každou zvlášť. Časem by vás dítě mělo být schopno napodobit bez jakékoliv nápovědy, ale na začátku potřebuje pokyn „udělej toto“. Zjistila jsem, že - stejně jako u echoické reakce - většina dětí s vývojovou poruchou buďto nenapodobuje vůbec, nebo naopak napodobí jakýkoliv pohyb. Pečlivé hodnocení je klíčové.

Hodnocení vizuální percepce

Poslední neverbální operant, který budete hodnotit, je přiřazování nebo jiné vizuálně percepční dovednosti. Mnohé děti s autismem se učí vizuálně, takže je nasnadě, že v úkolech, jako je přiřazování, budou výborní a tyto úkoly je budou bavit. V metodách rozvoje verbálního chování je přiřazování obvykle zařazováno hned poté, co se dítě naučí požádat o několik věcí. Můžeme ale začít i dříve, již během procesu spojování s posílením, jestliže dítě miluje činnosti jako přiřazování či puzzle. „Puzzle“ je často jedním z prvních mandů, který se silně vizuální žáci naučí.

Přiřazovací aktivity vyžadují určité pomůcky. Potřebujete totožné předměty, které se používají v domácnosti. Mohou to být stejné plastové vidličky, dětské botičky, tužky, plastové talíře, plastové postavičky (snadno seženete duplikát) a autíčka. Jen se přesvědčte, že předměty jsou stejné.

Dále potřebujete předměty, které jsou podobné, ale ne stejné. Například tři různé dětské botičky, tři různá autíčka nebo lžíci kovovou a lžíci z plastu. Dejte identické předměty do jedné krabice a podobné předměty do druhé.

Velká krabice na kolečkách je dobrá investice pro uspořádání pomůcek. Měli byste si také opatřit několik archivačních krabic, kde budete mít obrázky, které budete využívat ve VB programu svého dítěte.

Při hodnocení dovednosti přiřazovat položte tři nebo čtyři předměty na podlahu nebo na stůl (nazýváme to polem tří nebo čtyř). Mezi předměty musí být mezera, aby dítě mohlo přikládat shodné předměty k sobě. Podejte dítěti hrníček a řekněte: „Přiřaď.“ Pro začátek je dobrá malá nápověda, aby dítě vědělo, co se po něm v tomto testu žádá. Jestliže dítě přiřadí všechny nebo skoro všechny předměty v poli čtyř či pěti předmětů, můžete začít s přiřazováním neidentických předmětů.

Pokud si však dítě začne s hračkami na stole hrát, bouchat s nimi nebo je shodí na zem, je toto váš výchozí bod pro rozvoj této dovednosti.

Stejný postup použijete pro přiřazování obrázků. Nejsnadnější způsob, jak získat vhodné obrázky, je koupit dvě stejné krabice obrázkových kartiček. Získala jsem vynikající materiály v diskontních řetězcích

KAPITOLA 3

a výprodejových obchodech. Kartičky využijete nejen při přiřazování, ale i v jiných programech. Je tedy dobré mít je po ruce už od začátku programu.

Pomůcky si můžete sehnat také na webových stránkách, např. www.difflearn.com nebo www.superduperinc.com. Speciální obrázky můžete vyhledat pomocí vyhledávače Google a vytisknout si dvě kopie. To se vám vyplatí, pokud hledáte zvláštnosti jako ovocné rolky nebo Bílý dům. Vyhledávání se vám bude hodit také při přiřazování obrázku k předmětu.

Jestliže vaše dítě vyniká v přiřazování identických i neidentických předmětů a obrázků, další stupeň je hodnocení dovednosti třídění neidentických předmětů. Na stůl položte obrázky různých odrůd jablek a různých plemen psů. Požádejte dítě, aby vyhledalo všechny obrázky psů. Když je dítě úspěšné, můžete přejít k třídění i složitějších prvků, například dělení na nápoje a zvířata nebo na dopravní prostředky a potraviny.

Dalšími dovednostmi vizuální percepce jsou skládání puzzle, skládání kostek podle vzoru a hledání cesty z bludiště.

Teď máte zhodnoceny dovednosti svého dítěte ve všech oblastech. Právě na nich začnete stavět a pomáhat svému dítěti se učit.

Pouze pro
Nešířit

